

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 393-1921)

Originalt emne

Gader

Gader/Anlæg, Udvidelse og Regulering af Gader og Veje, Gadeplaner

Uddrag fra byrådsmødet den 18. august 1921 - side 2

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 393-1921)

Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse angaaende Regulering af Bispetorvet.

Følgende Indstilling forelaa:

"Hermed tillader Udvalget sig, efter at have tilendebragt Forhandlingerne med den private Komité, der virker for Domkirkens Frilæggelse, at forelægge Sagen angaaende Bispetorvets Regulering til Byraadets Godkendelse.

Idet man henviser til Arkitekternes Skrivelse af 18/11 f. A. og Stadsingeniørens Skrivelse af 25. s. M. og de deri opstillede Beregninger over Udgifterne, skal man tilføje, at man regner med, at disse dels som Følge af almindeligt Prisfald, dels som Følge af foretagne Reduktioner i Planen - bl. a. agtes den projekterede Kiosk ud for Privatbanken ikke bragt til Udførelse - vil kunne holdes indenfor 275000 Kr., der da tænkes bragt til Veje paa følgende Maade: Den private Komite raader over 100000 Kr., Domkirken tilskyder 25000 Kr., medens Resten, ca. 150000 Kr., er tilbudt Kommunen af Privatbanken til Laans paa overordentlig billige Vilkaar, nemlig 5 % aarlig i Rente og Afdrag, hvoraf 4 % er Rente.

Da det her drejer sig om et ret betydeligt Arbejde, der straks kan sættes i Gang, og da saa godt som hele Udgiften er Arbejdsløn, der vil komme Byens Arbejdere til Gode, indstiller

Udvalget Sagen til velvillig Behandling i Raadet".

J. Chr. Møller forelagde Sagen og betonedede, at der sikkert ikke igennem lange Tider havde været en Sag, sothn havde kostet Byraadet og Udvalget saa stort et Arbejde som denne. I 1915 var Forholdene paa Bispetorvet alt andet end smukke med de gamle grimme Baghuse ud mod Torvet, og Byraadet ønskede meget at faa disse fjernede. I Oktober 1915 fremkom der en Mulighed for at faa Ejendommene bort, idet Andelsselskaberne forhandlede med Rozzi om Køb af hans Ejendom. Udvalget drøftede saa, hvad de skulde betale for Facaderet, og Byraadet satte Summen til 30000 Kr., men gik senere ind paa at nedsætte den til 25000 Kr. Man var dog klar over, at hvis Skovbys Ejendom blev liggende, vilde det ikke blive godt, og Færdselen vilde blive daarlig gennem den smalle Gade ved Domkirken. En Kreds af Borgere med Etatsraad Filtenborg i Spidsen henstillede derfor, om det ikke var muligt at faa en ny Forhandling med Andelsselskaberne, saaledes at Skovbys Ejendom blev købt og nedrevet, saa der kunde blive en bredere Gade. Andelsselskaberne var dog ikke særlig villige hertil, men gik dog med til at købe Ejendommen til en Pris af ea. 200000 Kr., imod at Byen gav 75000 Kr. hertil. For saa at opnaa en bredere Gade skulde Kommunen afgive en Del af Torvet til Byggeplads, hvilket blev kritiseret stærkt fra forskellige Sider. Den 3. Februar 1916 blev Overenskomsten vedtaget i Byraadet, og man mente dermed at have naaet et tilfredsstillende Resultat. Der forhandlede saa med Andelsselskaberne om Bygningen, og foruden Arkitekt Frimodt Clausen kom ogsaa Professor Rosen med i Arbejdet for at faa Bygningen saa smuk og monumental som muligt. Medens disse Forhandlinger stod paa, indkom der forskellige Adresser til Byraadet, bl. a. en Adresse fra mange Borgere og med Tilsagn om en Del Penge, og samtidig meddeltes, at der var nedsat en Komite, som ønskede at forhandle med Byraadet om Sagen, og dens Formaal var at faa det gamle Ønske om Bispetorvets Frigørelse realiseret. Der blev saa Enighed om et Kompromis, hvorefter Komiteen skulde skaffe 450000 Kr. for at faa Torvet frilag, medens Byen skulde betale 425000 Kr., idet Frigørelsen af Torvet indbefattet Købet af de Yhrske Ejendomme vilde koste ea. 875000 Kr., og den 14. Juni 1917 blev Forslaget enstemmig vedtaget i Byraadet, selv om ikke alle Medlemmerne var lige begejstrede derfor. Ejendommene skulde være nedrevet i 1921. I Mellemtiden opstod saa hos Udvalget den Tanke, at nu Torvet skulde frilægges, vilde det være rart at faa det lavet saa smukt som muligt, og Udvalget foreslog derfor Byraadet at udskrive en Konkurrence, hvilket ogsaa skete. I Bedømmelseskomiteen sad foruden Udvalget og Stadsingeniøren Repræsentanter for Arkitektforeningerne og

Ingeniørforeningen, og Resultatet blev, at det Havning-Mundt'ske Projekt fik 1. Præmie. Det blev dog ændret noget, ogsaa med Assistance af Arkitekt Kühnell, og det var denne ændrede Plan, som nu forelaa. Naar der først nu blev taget fat paa Arbejdet, var Grunden dels, at Yhrs Ejendomme skulde ligge til 1921, dels at man ikke havde Penge dertil, hvorfor der ogsaa havde været nogen Stemning for at nøjes med at nedrive Ejendommene, fylde Hullet bagved og jævne Torvet, hvortil vilde medgaa ca. 60000 Kr. Kirkekomiteen vilde dog meget gerne have hele Planen gennemført, og efter forskellige Forhandlinger stillede Udvalget et bestemt Forslag kalkuleret til 275000 Kr., hvortil Komiteen skulde skaffe de 100000 Kr. og Domkirken 25000 Kr., medens Kommunen skulde yde 150000 Kr. Dette Beløb var af Privatbanken tilbudt Kommunen som Laan paa særdeles gode Vilkaar, nemlig 4 % Rente og 1 % Afdrag aarlig. Det var et saa godt Tilbud, at det ikke blev dyrere, end hvis Byen skulde laane 80000 Kr. til den nuværende Rente, og naar man alligevel skulde have brugt 60000 Kr. til Planeringen, blev der kun en Forskel paa 20000 Kr. Efter nogen Betænkning tiltraadte Komiteen dette Forslag. Selv om man ikke fandt noget særlig tiltrækkende ved Planen, var der dog det Gode, at mindst 175000 Kr. var ren Arbejdsløn, og det talte stærkt for at gaa med dertil. Forslagets Hovedlinier var en Sænkning af Arealet omkring Domkirken, saa dennes Sokkel blev fri, og Indgangen fra Bispetorvet blev en Portal. Sænkningen ved Kirken blev ca. 1 m, ved Kannikegade 1,4 m og ved Sct. Clemensstov 0,8 m. Naar der var sagt, at der ikke blev nogen Torveplads, saa passede det ikke, for der blev ca. ½ ha, og hvad Trafiken angik, vilde den fordeles paa en god Maade ved at al Færdsel fra Søndergade kom til at gaa ad Kannikegade og Skolegyde til Havnen, medens Trafiken Vest fra gik forbi Domkirken. Naar Gaden her blev forsynet med engelsk Brolægning, vilde Færdselen ikke kunne genere Kirken, og Gaden vilde blive bred nok til Trafiken. Spørgsmaalet om Beklædningen af Støttemurene var endnu ikke afgjort, idet Komiteen ønskede Sandsten, men da det vilde fordyre Planen med ca. 30000 Kr., kunde Udvalget ikke gaa med hertil. Maaske kunde Komiteen senere skaffe disse Penge, saa Planen kunde realiseres. Den nu foreliggende Plan var anbefalet af mange sagkyndige Folk, og Taleren vilde ogsaa varmt anbefale den og haabede, at Projektet igennem mange Aar maatte være en Pryd for Byen, saa de kommende Slægter med Taknemmelighed vilde mindes det Byraad, som ikke veg tilbage for at bringe dette Offer for at kunne forskønne deres By. Taleren vilde ogsaa rette en varm Tak til Komiteen for dens store, opofrende Arbejde og til alle Bidragyderne for deres Offervillighed overfor Byen; ogsaa Aarhus Privatbank fortjente stor Tak for sin Støtte her. Forhaabentlig vilde hele Byraadet give sin

Tilslutning til Planen, saa den kunde blive vedtaget enstemmig.

M. Brammer ønskede Udvalget til Lykke med, at man nu var færdig med denne Sag. Det havde kostet Aarhus det store Byggeforetagende, som Andelsselskaberne havde planlagt, og hvorvidt Resultatet var for dyrt købt, skulde Taleren ikke udtale sig om. Det var vist egentlig ikke Professor Kampmanns Mening, at der skulde gaa en Gade forbi Domkirken, men at hele Torvet skulde frigøres for Kørsel; men det var selvfølgelig vanskeligt at undvære denne Færdselsvej; dog burde man vist stræbe efter at trække saa megen Færdsel som muligt bort fra Kirkens Nærhed, for det kunde næppe undgaas, at de meget store Lastbiler foraarsagede Rystelser og derved beskadigede Kirken. Det vigtigste i Forslaget var egentlig Kannikegade, som blev en Hovedfærdselsvej til Havnen; den burde derfor gøres rigelig bred, nu der var Lejlighed dertil. I Øjeblikket var der et meget farligt Hjørne ud mod Clemensstov. Men alt i alt var det sikkert en Plan, som løste den store Sag paa en meget smuk Maade.

Vald. Petersen udtalte, at der kunde skrives en meget interessant Historie om hele denne Forretning paa Bispetorvet. Man havde før fyldt det op, og nu skulde der graves af; det var at tumle med Pengene paa en Maade, som næsten grænsede til Dumhed. Før hed det sig, at man ofrede til Krigens Alter; nu var Arbejdsløsheden sat i Stedet, og havde den ikke været, var Stemningen overfor Projektet muligvis blevet noget anderledes. Det var meget beklageligt, at man ikke ved Ordningen med Andelsselskaberne sikrede sig, at dette Foretagende blev her i Byen. Hr. Møllers Udtalelse om de 150000 Kr., der ikke var dyrere end 80000 Kr. til den nuværende Rente, gjaldt jo kun i Øjeblikket; saa snart Diskontoen gik ned, havde det ingen Betydning. Hvad selve Projektet angik, vilde der vist blive en Del Ulemper ved at benytte Hullet til Torvehandel. I Stormvej fløj Snavset fra Gaderne ned over Varerne, og om Vinteren vilde det sikkert fylde med Sne. Der var derfor ingen Grund til at falde i Henrykkelse over denne Plan, og det kunde godt tænkes, at den om nogle Aar vilde vise sig fuldstændig forfejlet.

J. Chr. Møller oplyste, at Domkirkens Arkitekt var sikker paa, at naar der kom engelsk Brolægning, vilde Færdselen ikke genere Kirken. Angaaende Rentespørgsmaalet tvivlede Taleren meget om, at man i de første Aar kom ned paa en Rente af 4 %. Den arkitektoniske Side af Sagen turde Taleren ikke dømme om; her maatte man holde sig til de sagkyndige.

Vald. Pedersen bemærkede, at det var ikke første Gang Byraadet skulde sige Amen til en

Sag, som faktisk var afgjort i Forvejen. Man havde før set det samme som her, f. Eks. ved Stadion, at enkelte Folk, der havde for mange Penge, vilde sætte sig et Minde, og det kunde de jo have Lov til: men Byraadet burde derfor ikke være forpligtet til at ofre store Summer til saadanne Foretagender. Det var godt at sætte Arbejder i Gang, for saa vidt det var virkelig produktivt Arbejde, men det kunde næppe siges om dette Foretagende.

H. P. Christensen havde tidligere fremsat lignende Betæneligheder som Vald. Pedersen, men enhver Sag skulde jo have en Ende. Nu var der ydet betydelige Summer fra privat Side, og Banken tilbød at fremskaffe Kommunens Andel paa en meget billig Maade; dertil kom endelig, at naar man skulde sætte Arbejder i Gang for at afhjælpe Arbejdsløsheden, kunde dette intetsteds lade sig gøre paa en saa billig Maade som her. Af disse Grunde havde Taleren tiltraadt Forslaget, og saa maatte man haabe paa, at det vilde blive tilfredsstillende i hvert Fald for Flertallet af Aarhus Borgere. I Øjeblikket kunde der næppe være Tale om at løse Sagen paa en bedre Maade, og Taleren vilde ogsaa henstille, at Byraadet enstemmig vedtager Forslaget.

Vald. Pedersen spurgte Udvalget, om det ikke havde tænkt at spørge Privatbanken, hvorvidt denne paa lignende Betingelser vilde yde Kommunen et større Laan, f. Eks. til Forbedring af Vejene ind til Byen.

J. Chr. Møller protesterede mod, at saadanne Ting skulde diskuteres for aabne Døre.

Formanden skulde i det lukkede Møde give Oplysninger om Byens Stilling til Privatbanken.

Andr. Christensen mente, at dette Arbejde nok kunde kaldes produktivt. Tanken om Bispetorvets Afgravning var gammel, og hvis den ikke blev realiseret nu, vilde den næppe dø hen, men komme frem senere. Naar Kommunen alligevel i Øjeblikket skulde anvende en hel Del Penge til at fylde Hullet og tillige foretage et eller andet til Udsmykning af den store Stenørken, vilde det dog være billigere at tage den foreliggende Plan nu fremfor eventuelt at gennemføre den senere. Gjorde man ikke dette, maatte det snarere kaldes uproduktivt Arbejde.

Marius Geertsen var ikke nogen Ildtilbeder af Planen; men naar der nu havde været arbejdet saa længe derpaa, og man ikke selv havde noget bedre at sætte i Stedet, vilde det være rigtigst at slutte sig dertil. Taleren vilde derfor anbefale Planen til Vedtagelse.

Vald. Pedersen hævdede, at Arbejdet strengt taget kunde undværes og derfor ikke kunde kaldes rent produktivt Arbejde.

Formanden: Da der ikke er stillet andre Forslag, maa vi betragte det foreliggende Forslag som vedtaget.

Forslaget vedtoges enstemmigt.

